

עפ"א 4518/01/16 - מדינת ישראל נגד חברת מ.מ.מ. מפעלי מטמנות מאוחדים (1998) בע"מ

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

02 יוני 2017

עפ"א 4518-01-16 מד"י נ' חברת מ.מ.מ. מפעלי מטמנות מאוחדים (1998) בע"מ

בפני כבוד השופט עמית כהן

המערערת מדינת ישראל

ע"י עו"ד עפרה אורנשטיין

נגד

המשיבה חברת מ.מ.מ. מפעלי מטמנות מאוחדים (1998) בע"מ

ע"י עו"ד אריה נייגר

פסק דין

בפני ערעור על הכרעת דינו של בית משפט השלום בת"פ (שלום באר-שבע) 5119-04-14, בו הוא זיכה את המשיבה ואת מר יחזקאל תותחני ז"ל, מביצוע עבירות של גרימת זיהום אוויר בלתי סביר, גרימת ריח בלתי סביר ואי נקיטת אמצעים למניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת. הודעת הערעור הוגשה גם על זיכוי מר יחזקאל תותחני ז"ל, אך מאחר שמר תותחני נפטר ניתן פסק דין זה רק בעניינה של המשיבה.

כפי שיפורט להלן, החלטתי לקבל את הערעור ולהרשיע את המשיבה בעבירות שיוחסו לה.

רקע

1. כתב האישום

המערערת (להלן: "המאשימה") הגישה כתב אישום נגד המשיבה (להלן: "הנאשמת") ומר יחזקאל תותחני ז"ל (להלן: "תותחני"), אשר היה מנכ"ל הנאשמת ומנהל פעיל בה (להלן יכוננו הנאשמת ותותחני ביחד: "הנאשמים"), בו נטען:

1.1 בכל הזמנים הרלוונטיים לאישום, ניהלה הנאשמת אתר לסילוק פסולת ופסדים בשם "גני הדס", הנמצא דרומית מזרחית ובסמוך לצומת הנשיא, מדרום לקיבוץ משמר הנגב (להלן: "האתר").

1.2 בכתב האישום מתוארת התנהלות ארוכה בין הנאשמת לרשויות השונות, מאז קיבלה רישיון עסק לניהול אתר לסילוק פסולת ביום 9/2/00.

1.3 נטען שהנאשמת אחסנה באתר כמות של כ- 500 טון מסוג צמיגים שלמים במערום וכמות גדולה של צמיגים מקוצצים; אחסון הצמיגים באתר נעשה ללא תיאום עם נציגי המשרד להגנת הסביבה, זאת למרות שלא היה לנאשמת רישיון עסק לאחסון הצמיגים ולעיבודם והאחסון לא הוסדר במסגרת תנאים ברישיון עסק; כמו כן, הפסולת לא הוטמנה באתר, כל זאת בניגוד לסיכומים עם הנאשמת.

1.4. ביום 2/7/2009 בסמוך לשעה 16:00, פרצה שריפה במערום הצמיגים (להלן: "השריפה"), ועשן שחור וסמך עלה מהאתר והתפשט בכל האזור, כיסה שכונות מגורים בבאר-שבע, והגיע עד לצומת טללים שליד קיבוץ משאבי שדה; למקום הוזעקו מכבי אש, והאש כובתה רק בסמוך לשעה 23:00.

1.5. נוכח האמור, הוגש נגד הנאשמים כתב אישום המייחס להם **גרימת זיהום אוויר בלתי סביר**- עבירה לפי סעיף 11(א)(1) יחד עם סעיף 4 לחוק למניעת מפגעים, התשכ"א - 1961 (להלן: "**החוק למניעת מפגעים**"), יחד עם תקנה 2 לתקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), התש"ן - 1990 (להלן: "**התקנות**"); **גרימת ריח בלתי סביר**- עבירה לפי סעיף 11(א)(1) יחד עם סעיף 3 לחוק למניעת מפגעים, יחד עם תקנה 2 לתקנות; ואי נקיטת אמצעים למניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת- עבירות על סעיף 11(א)(3) לחוק למניעת מפגעים, ותקנה 12 לתקנות, יחד עם תקנות 2, 3, 4 ו-6 (א) לתקנות.

2. תשובת הנאשמים

הנאשמים הגישו "כפירה מפורטת" בכתב (כך כונה המענה של הנאשמים, למרות שהמענה לא היה מפורט דיו), בו הכחישו את כל טענות כתב האישום. מהעובדות הרלוונטיות לערעור זה, לא הכחישו הנאשמים שעובר לשריפה אוחסנו צמיגים בתחומי בית העסק לתקופה מוגבלת וכי פרצה שריפה והגיעו כוחות כיבוי אש לאתר.

3. הראיות

מטעם המאשימה העידו: שרון פלוטניצקי- רע"ן פסולת במשרד להגנת הסביבה; אריק בר שדה- מנהל מחוז הדרום במשרד להגנת הסביבה; ורדה שטיין- שהגישה חו"ד מומחית; דן איש שלום, מהמשרד לאיכות הסביבה. הנאשמים ויתרו על חקירת יתר העדים, והוגש תיק מוצגים בהסכמה.

מטעם הנאשמים העידו: תותחני; סופיאן אלטורי- גשש משטרה; דני בן דבורה, מנהלת תפעול של הנאשמת; רס"ב עופר אליאס- חוקר משטרה; ד"ר יוסי ענבר, שהיה מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה.

4. לאחר שמיעת ראיות הצדדים, **זיכה בית המשפט קמא** את הנאשמים.

5. הודעת הערעור הוגשה נגד זיכוי הנאשמת ותותחני. אולם, תותחני נפטר ולכן הוריתי על הפסקת ההליכים נגדו. לכן, פסק הדין הוא רק בעניינה של הנאשמת (המשיבה).

הכרעת הדין של בית משפט השלום

6. בית המשפט קמא קבע שאין מחלוקת בין הצדדים שהעבירות בהן הואשמה הנאשמת, הן עבירות מסוג אחריות קפידה.

7. ביהמ"ש קמא פירט את טענות הנאשמים (והדבר מפורט כאן, כיוון שהדברים לא עלו במענה שנתנו הנאשמים לכתב האישום), כדלקמן:

"ב"כ הנאשמים טוען שתי טענות משפטיות ועובדתיות עיקריות, ראשית, טוען ב"כ הנאשמים כי אמנם העבירות המיוחסות לנאשמים הן עבירות מסוג אחריות קפידה והנטל

עובר לנאשמים להוכיח כי פעלו בשקידה ראויה כדי למנוע התממשות הסיכון (במקרה זה השריפה). עם זאת, אין להרשיע את הנאשמים בגין יצירת סיכונים או מחדל בהסרת סיכונים שלא התממשו, שכן אין מדובר בעבירת רשלנות. בנסיבות העניין, המאשימה לא הסירה ספק כי מדובר בהצתה מכוונת וזדונית של מערום הצמיגים באתר, ועל כן יש לקבוע למצער מחמת הספק כי מדובר בהצתה. הנאשמים פעלו כדין ובשקידה ראויה כדי למנוע אפשרות של הצתות - הוצבה במקום גדר, נערכו סיורי אבטחה ושהו מאבטחים במקום. על כן לא ניתן להרשיע את הנאשמים בעבירות המיוחסות להם.

שנית, מדובר במפעל מחזור ולא באתר סילוק פסולת, שכן מערום הצמיגים הוחזק במקום לצרכי מחזור, במקום עמדה מכונת קיצוץ צמיגים שהובאה לאחר השקעה משמעותית למקום ע"י הנאשמת ושהוצבה במקום ופעלה במקום בהסכמה של המשרד להגנת הסביבה, על אף שאין מחלוקת כי מפעל המחזור פעל במקום ללא רישוי עסק. עוד טוען ב"כ הנאשמים כי נערכה במקום ביקורת כיבוי אש. בנסיבות אלה, ומאחר ומדובר במפעל מחזור, החזקות שבדין מהן מבקשת המאשימה ללמוד על זיהום אויר בלתי סביר, אינן חלות על מפעל מחזור אלא על אתר פסולת, ועל כן זיהום אויר בלתי סביר לא הוכח במקרה דנן."

8. בית המשפט קמא קבע שאין מחלוקת בין הצדדים כי האתר שימש כאתר סילוק פסולת משנת 2000; אין מחלוקת אודות אירוע השריפה וכי נשרף מערום צמיגים שלא הוטמנו; אין מחלוקת שבאתר פעלה מכונת קיצוץ וגריסת צמיגים, שהיא מכונה שאמורה לאפשר מיחזור הצמיגים לחומר גלם לתעשייה; ולבסוף, בתיאור העובדות המוסכמות: **"אין מחלוקת כי פעולות המחזור והפעלת המכונה האמורה, בוצעו ע"י הנאשמים ללא רישיון עסק ושללא עפ"י כל דין וכי פעולות המחזור הנוטענות בוצעו בשטח אתר "גני הדס"."**

הוסיף בית המשפט קמא וקבע כי המחלוקת בין הצדדים ניטשות בשתי נקודות עיקריות: **האחת** - האם האתר בו אירעה השריפה היה אתר להטמנת פסולת או מפעל למיחזור צמיגים; **והשנייה** - האם מדובר באירוע שנגרם כתוצאה מכוונת או מהתלקחות ספונטנית.

בית המשפט קמא קבע כי תקנה 2 לתקנות מקימה חזקה כי עשן הנפלט מבעירת פסולת באתר לסילוק פסולת, גורם זיהום אוויר וריח בלתי סבירים. אולם, התקנות אינן חלות על מפעל למיחזור צמיגים. לכן, הנפקות של המחלוקת הראשונה היא האם יכולה המאשימה להסתמך על החזקה שבתקנות, או שעליה להוכיח שהעשן שנפלט מהשריפה גרם לזיהום אוויר וריח בלתי סבירים, על מנת להוכיח עבירה על סעיפים 3 ו-4 לחוק למניעת מפגעים.

9. **בית המשפט קמא בחן האם מדובר בהצתה או בשריפה שפרצה באופן ספונטני** וקבע שאין מחלוקת שמערום הצמיגים לא נדלק כתוצאה משריפה אחרת סמוכה ושצמיג אינו חומר שבוער בעירה ספונטנית ויש צורך באש ישירה שתבעיר אותו (זאת בהסתמך על עדותו של ד"ר יוסי ענבר). לאחר שניתח את העדויות שהוצגו בפניו, קבע בית המשפט קמא, תוך שנתן אמון בעדותו של סופיאן אלטורי, למצער מחמת הספק, כי השריפה במערום הצמיגים באתר, נגרמה כתוצאה מהצתה מכוונת וזדונית של צד ג', שהגיע מחוץ לגדר האתר ונכנס דרך פרצה בגדר.

הוסיף בית המשפט קמא וקבע שהנאשמים הוכיחו שפעלו כדין למנוע אפשרות הצתה ונקטו באמצעים סבירים לעניין זה, תוך שקבע שהמאשימה לא טענה ולא הצביעה על פעולות אחרות שהיה על הנאשמת לנקוט על מנת למנוע הצתות במקום.

אולם, למרות זאת לא הורה בית המשפט על זיכוי הנאשמים כבר בשלב זה, כיוון שאם מדובר באתר לסילוק והטמנת פסולת, היה על הנאשמים לחתוך את הצמיגים ולהטמין אותם. אם היו הנאשמים מחזיקים את הצמיגים כפי שנדרש באתר לסילוק פסולת, לא ניתן היה להצית אותם. לכן, על מנת שניתן יהיה לפטור את הנאשמים מאחריות פלילית, יש לקבוע שמדובר במפעל מיחזור, שאז ייתכן שיש מקום לקבוע שהחזקת הצמיגים במערום כפי שהוחזקו, הינה סבירה בנסיבות העניין.

10. **בית המשפט קמא המשיך ובדק האם מדובר במפעל למיחזור צמיגים או באתר לסילוק פסולת,** וקבע כי הנאשמים הפעילו באתר מתקן מיחזור ומרכז מיחזור.

11. לאחר שקבע בית המשפט שהנאשמים הפעילו במקום מפעל מיחזור, בחן הוא אם הצמיגים הוחזקו במקום באופן סביר, וקבע כי: **"בנסיבות העניין, אין לי אלא לקבוע כי הנאשמים הפעילו במקום מרכז מחזור כאמור, מחמת הספק אני קובעת כי הם החזיקו את הצמיגים באופן סביר בהתייחס לעובדה שמדובר במרכז מחזור ומאחר ומדובר בהצתה לא ניתן לומר שרובצת אחריות לפתחם של הנאשמים כאמור לעיל".**

12. נוכח מסקנותיו הנ"ל, לא בדק בית המשפט קמא אם נגרמו זיהום אוויר וריח בלתי סבירים, שכן גם אם אלה נגרמו כתוצאה מהשריפה, הוכיחו הנאשמים את ההגנה שהם נקטו בכל האמצעים הסבירים למניעת השריפה.

13. בית המשפט קמא בחן אם יש מקום להרשיע את הנאשמים בניהול עסק ללא רישיון וקבע שאין לעשות זאת, כיוון שהמאשימה תיקנה את כתב האישום באופן שנמחקו העבירות של ניהול עסק ללא רישיון. נוכח מסקנותי אשר יפורטו להלן, אין צורך לבדוק קביעה זו של בית המשפט קמא, אך יש להעיר שטעה בית המשפט כאשר קבע שהמאשימה מחקה עבירות של ניהול עסק ללא רישיון. המאשימה לא יחסה לנאשמים עבירות של ניהול עסק ללא רישיון, לא בכתב האישום המקורי ולא בכתב האישום המתוקן, ובשום שלב לא טענה שהנאשמים הפעילו באתר מרכז למיחזור צמיגים. בית המשפט קמא קבע שהנאשמים הפעילו באתר מפעל למיחזור צמיגים, לאחר שהוא קיבל את טענות הנאשמים ובניגוד לעמדת המאשימה.

עיקר טענות המאשימה (המערערת)

14. אין מדובר בערעור עובדתי, אלא הערעור עוסק בשאלת נטלי הבאת הראיות בכל הנוגע לעבירות מסוג אחריות קפידה.

15. לטענת המאשימה, טעה ביהמ"ש קמא כאשר קיבל את טענת הנאשמים כי מקום אחסון הצמיגים שעלו באש אינו מהווה אתר לסילוק פסולת, אלא מפעל למיחזור צמיגים. מדובר בטענה חדשה, כבושה, אשר עומדת בניגוד לטענות תותחני בשימוע אשר נערך לו, ואשר לא נטענה במענה שנתנו הנאשמים לכתב האישום, ועדי התביעה לא נשאלו על כך בפרשת התביעה. הטענה עלתה לראשונה עת נחקר תותחני בפרשת ההגנה.

16. כל פעילות עסקית בתחום הטיפול בפסולת חייבת ברישיון עסק. מטרת הרישוי היא להבטיח מניעת מפגעים. כתנאי למתן רישיון עסק או חידושו, יש להציג אישור של השר להגנת הסביבה או מי שהוא הסמיכו לכך, ובכפוף לקיום תנאים שנקבעו על ידי רשות הרישוי ונותן האישור.

17. התקנות קובעות שעשן הנפלט מאתר פסולת הוא זיהום אוויר בלתי סביר הגורם לריח בלתי סביר. אין זה

סביר שצמיגים משומשים, המהווים פסולת מהסוג הקיים באתר הפסולת הספציפי, לא יחשבו על פי התקנות, רק בשל העובדה שהנאשמים הפעילו באתר, ללא רשות, מגרסה אשר קצצה צמיגים; ענן העשן והריח שנפלט מהצמיגים שנשרפו, אינו שונה בגלל שהנאשמים פתחו פעילות של קיצוץ צמיגים ומכירתם.

18. מוסיפה המאשימה וטוענת כי על פי סעיף 11 לחוק למניעת מפגעים, מדובר בעבירה מסוג אחריות קפידה, וכי על הנאשמים היה להוכיח כי עשו כל שביכולתם למנוע את השריפה ונקטו בכל האמצעים הדרושים לכך. אולם בפועל, העובדה שהנאשמים פעלו באתר בניגוד לתנאי הרישיון שלהם, בניגוד להוראות הטמנה הקבועות בתקנות למניעת מפגעים ובניגוד להנחיות והסיכומים אליהם הגיעו עם המשרד לאיכות הסביבה, לא ניתן לקבל את הטענה כי הם עשו כל שהם יכולים לעשות כדי למנוע את השריפה.

19. המאשימה תוקפת את קביעת בית המשפט קמא שהשריפה ארעה עקב הצתה. מעבר לכך, טוענת המאשימה, כי גם אם היה מדובר בהצתה, הרי שלא די בכך כדי לפטור את הנאשמים מאחריות אשר החזיקו את הצמיגים בניגוד לחוק ובניגוד לרישיון העסק שניתן להם הקובעים כי היה עליהם להטמין את הצמיגים ולכסותם.

20. עוד טענה המאשימה שקביעתו של בית המשפט קמא לפיה מכונת הקיצוץ באתר הופעלה באישור הרגולטור, אינה נכונה לטענת המאשימה, מאחר ואותה הסכמה עליה סמך בית המשפט קמא קביעתו, ניתנה במסגרת סיכומי דברים בין הצדדים שנים קודם לאירוע המדובר, והובהר שמדובר בפיילוט לתקופת ניסיון מוגבלת בת 6 חודשים בלבד ובכפוף לכל האישורים וההיתרים של כל הגורמים נותני האישור (לרבות כיבוי אש).

21. עוד טוענת המאשימה, כי טעה בית המשפט קמא בקביעה שהנאשמים עשו כל שביכולתם ונקטו את כל האמצעים למניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים. שגיאה נוספת נפלה בפסק דינו של בית המשפט קמא, לטענת המאשימה, בכך שקבע כי הנאשמים הצליחו לעורר ספק בדבר עמידה בדרישות כיבוי אש, זאת לאחר שהציגו קבלה על תשלום בגין ביקורת שנערכה באתר על ידי כיבוי אש 8 חודשים קודם לכן (נ/4). טוענת המאשימה שמדובר בטעות בנטלי הבאת הראיות וכי מאחר ועסקינן בעבירה מסוג אחריות קפידה, נדרשת מהנאשמת מידת ההוכחה במאזן ההסתברויות, ולא היה מקום להעביר את הנטל לכתפי המאשימה. הנאשמת נמנעה מהצגת דו"ח הביקורת שנטען שנערכה באתר, וכלל ידוע הוא שהימנעות מהבאת ראיה מקימה חזקה לפיה היה בראיה כדי לחזק את גרסת הצד שכנגד.

22. מוסיפה המאשימה וטוענת, כי גם אם תתקבל הקביעה כי שמדובר במפעל למיחזור צמיגים, הרי שהנאשמים לא הרימו את הנטל המוטל עליהם להוכיח שעשו כל שיכלו כדי למנוע את גרימת העשן והריח הבלתי סבירים. גם אם תתקבל הטענה שמדובר בבית עסק למיחזור צמיגים, הרי שלא עמדו הנאשמים בהוראות הקבועות בחוק לסילוק ומיחזור צמיגים, תשס"ז - 2007.

23. משקבע בית המשפט קמא כי הנאשמים עמדו בהגנות הקבועות בתקנות, הוא לא בדק אם השריפה גרמה לזיהום אוויר וריח בלתי סבירים מחצרים שאינם אתר פסולת. לעניין זה, טוענת המאשימה, שהוגשו לבית המשפט קמא ראיות רבות המעידות על גודלו של ענן העשן, צבעו, סמיכותו וכו' הן באמצעות תמונות, הן באמצעות סרט וידאו, הן באמצעות עדי התביעה והן באמצעות עד ההגנה השוטר עופר אליאס. מדובר בשריפה של 500,000 ק"ג צמיגים שנמשכה 7 שעות ויצרה ענן עשן כה סמיך של חלקיקי צמיגים שרופים שהתפשט למרחק העולה על 10 ק"מ, שללא ספק גורמת לזיהום אוויר בלתי סביר וריח בלתי סביר המפריע לכל מי שנמצא בסביבה. לעניין זה, הפנתה המאשימה לחוות הדעת שהוגשה מטעמה (ת/20) המלמדת על כך שהחומרים המזהמים הנפלטים מצמיגים בוערים הינם חומרים (חשודים כמסרטנים).

24. לחילופין, טוענת המאשימה כי בית המשפט קמא טעה בכך שלא הרשיע את הנאשמים גם בעבירה של ניהול עסק ללא רישיון לאחר שבית המשפט קמא בעצמו קבע שהתנהל במקום עסק של מפעל למיחזור צמיגים ללא רישיון

עיקר טענות הנאשמת

25. הנאשמת טוענת שאין מקום להתערבות בפסק דינו של בית המשפט קמא, שעה שעיקר הערעור נוגע לשאלות עובדתיות ומהימנות, בהן בדרך כלל אין ערכאת הערעור מתערבת. בית המשפט קמא קבע כי מדובר בשריפה שפרצה כתוצאה מהצתה ב"מרכז מיחזור" שהינו עסק נפרד תפעולית וגיאוגרפית מאתר להטמנת הפסולת שפעל באותו המתחם. עצם ההצתה מסירה את האחריות מהנאשמת שנקטה באמצעים סבירים למניעת השריפה, כמי שגרמה לשריפה ואחראית לתוצאותיה. ניסיונה של המאשימה להחזיר לדיון את שאלת נטלי ההוכחה נועד להסתיר את העבודה שהערעור, בעיקרו, נוגע לשאלות עובדתיות.

26. לשיטת הנאשמת, גם אם מדובר בעבירה מסוג אחריות קפידה, על המאשימה היה להוכיח מעל לכל ספק סביר את כל יסודות העבירה. הנאשמת מפנה להלכה שנקבעה בע"פ 4784/13 **ניר סומך נ' מדינת ישראל**, וטוענת כי הגם שההלכה עצמה לא חלה במלואה בעניינם, אולם היא מספקת תמיכה רעיונית לגישתה בכל הנוגע לשאלת סדר העברת נטל ההוכחה הקבוע בחוק למניעת מפגעים. המאשימה נכשלה בהוכחת הנסיבות העובדתיות המקימות את האחריות של הנאשמת לאירוע השריפה, בעוד שהנאשמת מצידה הוכיחה כי נקטה ב"אמצעים סבירים" למניעתה. מסקנה שונה מזו אליה הגיע בית המשפט קמא, תיצור, לשיטתה, מצב אבסורדי, בו תוטל אחריות על קורבן עבירה.

27. משקבע בית המשפט קמא כי השריפה פרצה במרכז מיחזור, התקנות למניעת מפגעים אינן חלות. בית המשפט קמא קבע שבמתחם "גני הדס" פעלו שני עסקים שונים כאשר הפעילות העסקית של כל אחד מהם נעשתה בנפרד ובמנותק, ובחלק מהזמן גם בידיעתו של הרגולטור.

28. אשר לנטלי ההוכחה, טוענת הנאשמת, כי משמדובר בעבירה מסוג אחריות קפידה, היה על המאשימה להוכיח את התקיימות כל היסודות העובדתיים של העבירה. אולם, המאשימה לא הוכיחה שהנאשמת היא שגרמה לזיהום האוויר, על כן התייתר הדיון בבחינת יתר רכיבי העבירה. לפיכך, משקבע בית המשפט קמא שלא התקיימו כל היסודות העובדתיים של העבירה, אין כל רלוונטיות לכך שמדובר בעבירה מסוג אחריות קפידה.

29. אשר לסעיף 14 לחוק למניעת מפגעים, הקובע שאדם יואשם בזיהום אוויר גם אם לא גרם אותו בעצמו, ובלבד שהזיהום נגרם במקום שהיה נתון לשליטתו או לפיקוחו, טוענת הנאשמת כי אין מחלוקת שהשריפה פרצה במקום הנתון לשליטתה, דבר המעביר את נטל ההוכחה לכתפיה, להוכיח כי נקטה באמצעים סבירים למניעתה. בית המשפט קמא קבע כי הצמיגים שאוחסנו במרכז מיחזור באופן סביר, הוצתו. לפיכך, אופן העברת הנטלים במקרה זה, דומה לאופן שבו עובר נטל השכנוע לנאשם המבקש ליהנות מסייג לאחריות פלילית- ברמת הוכחה של ספק סביר לקיומו של אותו סייג.

הנאשמת מסכימה כי בשונה מנטל ההוכחה הדרוש להוכחת סייג לאחריות פלילית, היה עליה להוכיח כי נקטה באמצעים סבירים למניעת השריפה על פי מאזן ההסתברויות וכך עשתה, בין היתר באמצעות שמירה, גידור וסיוורים רגליים ורכובים.

30. מוסיפה הנאשמת וטוענת, כי משנקבע כי השריפה פרצה במרכז למיחזור צמיגים ולא באתר פסולת, אין תחולה לחזקה הקבועה בתקנות, לכן היה על המאשימה להוכיח כי המפגעים היו חזקים ובלתי סבירים והפריעו או עשוים להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום.

31. הנאשמת טוענת, שהמאשימה לא הציגה עדות של אדם ששהה מחוץ לתחומי האתר בזמן השריפה וחש

פגיעה כלשהי עקב זיהום האוויר שנגרם כתוצאה מהשריפה, ולא הביאה ראיות להימצאותו של חומר מזהם באוויר בזמן השריפה. כמו כן, המאשימה לא הציגה ולו בדל ראיה לפליטת ריח ועל כן כבר בשלב זה מתייתר הצורך בדיון בעבירה. כל שהוצג הוא מדידה שערך נציג מטעם המאשימה (מר איש-שלום) ביחס לריכוז החומר CO באוויר בסמוך לאתר "גני הדס" כשעתיים לאחר פרוץ השריפה. בעדותו, טען איש-שלום כי ריכוז החומר CO בזמן הבדיקה היה נמוך משמעותית מהתקן שנקבע בתקנות איכות אוויר לעניין זה, אולם לא נמדד חומר אחר כלשהו. חוות דעת המומחה שהציגה המאשימה, אינה מעלה ומורידה לענייננו, משום שמדובר בחוות דעת תיאורטית המתארת מהם החומרים העלולים להיפלט לאוויר כתוצאה מבעירה של צמיג כלשהו, ואין המדובר בחוות דעת המתייחסת לשריפה נשוא ההליך.

לטענת הנאשמת, המאשימה לא הציגה ראיות לכך שכתוצאה מהשריפה נפלט ריח או עשן לישובים באזור, וגם לו היה ניתן לקבל את הטענה כי הייתה העשן הגיע לישובים באזור, לא די בכך אלא שהיה על המאשימה להציג ראיה לקיומם של חלקיקים מזהמים באותם ישובים והיו בריכוזים אסורים או מסוכנים וכמות יחידות ריח המורגשת בחוטמו של אדם.

32. מוסיפה הנאשמת וטוענת כי היה על המאשימה להוכיח שנפלט עשן שחור העולה על 2 בלוח רינגלמן או לכל הפחות להביא ראיות לכך שנמצאו באוויר חומרים מזהמים.

33. עוד טוענת הנאשמת שלא ניתן להרשיעה בעבירה של ניהול עסק ללא רישיון. לו הייתה הנאשמת מואשמת מלכתחילה בעבירה שכזו, הייתה יכולה להיערך לטיעונים מתאימים לכך מראש, בייחוד כאשר תקופת ההתיישנות לעבירה מסוג זה של ניהול עסק ללא רישיון הינה 5 שנים ולכן ניתן היה להעמידה לדין עד יולי 2014, כך שכתב האישום הוגש לאחר תום תקופת ההתיישנות, והמאשימה לא ביצעה שום פעילות חקירה שיכולה הייתה לקטוע את מרוץ ההתיישנות.

דין

34. לאחר שעיינתי בהכרעת הדין, בעדויות שנשמעו, המוצגים שהוגשו וטיעוני הצדדים, השתכנעתי שדין הערעור להתקבל, וכי יש להרשיע את הנאשמת בביצוע המיוחס לה בכתב האישום.

35. כפי שקבע בית המשפט קמא, ואין על כך מחלוקת בין הצדדים, העבירות בהן הואשמה הנאשמת הן עבירות מסוג "אחריות קפידה" [ראו סעיף 11(ה) לחוק למניעת מפגעים].

36. מאחר שהשריפה ארעה באתר, שהוא מקום שהיה נתון לשליטתה של הנאשמת, קובע סעיף 14 לחוק למניעת מפגעים כי על הנאשמת להוכיח שנקטה בכל האמצעים הסבירים למניעתה:

"כל מקום בחוק שמדובר בו על גרימת מעשה פלוני, רואים אדם כאילו גרם לאותו מעשה גם אם הוא נעשה במקום הנתון לשליטתו או לפיקוחו, או על ידי מי שנתון לשליטתו או לפיקוחו, והוא לא נקט כל האמצעים הסבירים למניעתו; הטוען כי נקט אמצעים כאמור - עליו הראיה."

וסעיף 22(ב) לחוק העונשין, תשל"ז - 1977, קובע לעניין עבירות של אחריות קפידה, כי:

"לא יישא אדם באחריות לפי סעיף זה אם נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה; הטוען טענה כאמור - עליו הראיה."

לכן, על המאשימה להוכיח ביצוע עבירה לפי החוק למניעת מפגעים, ואז עובר הנטל לנאשמת להוכיח שנקטה בכל האמצעים הסבירים למניעתה. מידת השכנוע המוטלת על הנאשמת היא **המידה האזרחית של הטיית מאזן**

ההסתברויות [קדמי, "על הדין בפלילים, חוק העונשין", מהדורה מעודכנת, תשס"ה - 2004, חלק ראשון, בעמ' 243].

37. בית המשפט קמא הגיע למסקנה, מחמת הספק, שהנאשמת נקטה בכל האמצעים הסבירים למניעת העבירה. **ראשית**, בחן בית המשפט קמא אם מדובר בהצתה או שריפה שפרצה באופן ספונטני, והגיע למסקנה, כי השריפה באתר נגרמה כתוצאה מהצתה מכוונת על ידי גורם זר שנכנס לאתר דרך פרצה בגדר. עוד קבע בית המשפט קמא כי הנאשמת הוכיחה שפעלה כדין כדי למנוע אפשרות של הצתה; **שנית**, בחן בית המשפט קמא אם מדובר באתר למיחזור צמיגים או באתר לסילוק פסולת, והגיע למסקנה כי הנאשמים הפעילו במקום מרכז מיחזור. עוד קבע בית המשפט קמא, מחמת הספק, שהנאשמת החזיקה את הצמיגים באופן סביר בהתייחס לעובדה שמדובר במרכז מיחזור.

נוכח מסקנותיו אלה, לא נדרש בית המשפט קמא לשאלה אם נגרם זיהום אוויר וריח בלתי סבירים, משום שגם אם הם נגרמו, לשיטתו, אין להטיל את האחריות לכך על הנאשמים.

38. אני מקבל את מסקנת בית משפט קמא שהשריפה באתר נגרמה כתוצאה מהצתה מכוונת על ידי גורם זר שנכנס דרך פרצה בגדר. מדובר בהכרעה עובדתית של בית משפט קמא, אשר הסתמך על הראיות שהוצגו בפניו והתרשמותו מהעדים שהעידו בפניו- עדותו של גשש משטרה מר סופיאן אלטורי, אשר העיד מטעם ההגנה; תותחני; ד"ר יוסי ענבר, שהיה מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה- ואינני רואה מקום להתערב בה.

אולם, כפי שיפורט להלן, אני סבור שהנאשמת לא הוכיחה, במאזן ההסתברויות, שנקטה בכל האמצעים הסבירים למנוע הצתה.

39. אני מקבל גם את מסקנת בית משפט קמא שהשריפה פרצה במקום אשר שימש את הנאשמת כמרכז מיחזור. גם בעניין זה מדובר בהכרעה עובדתית של בית משפט קמא, על פי הראיות שהוצגו בפניו, כולל- העובדה שאינה שנויה במחלוקת שהועמדה באתר מכונה לגריסה וקיצוץ צמיגים; עדות תותחני; עדות עד התביעה שרון פלוטניצקי; תצלומי אוויר שהוצגו; עדותו של עד ההגנה מר דני בן דבורה, שהיה מנהל תפעול של הנאשמת; מסמכים שונים שהוצגו על ידי המאשימה; מסמכים שהוצגו על ידי הנאשמת; ראיות שהנאשמת מכרה את תוצרי הגריסה לחברות אשר משתמשות בו כחומר גלם; והוראות הדין הרלוונטיות.

אולם, אני סבור שטעה בית המשפט קמא כאשר הסתפק בכך שהנאשמת יצרה בליבו ספק כי נקטה בכל האמצעים הסבירים למניעת העבירה, והיה עליו לבדוק אם הנאשמת הוכיחה **במאזן ההסתברויות**, שהיא נקטה בכל האמצעים הסבירים למניעת העבירה. כפי שיפורט להלן, לאחר בחינת הראיות שהוצגו לבית המשפט קמא ונימוקיו, הגעתי למסקנה שהנאשמת לא הרימה את הנטל המוטל עליה.

40. מאחר שהנאשמת לא הרימה את הנטל המוטל עליה להוכיח שנקטה בכל האמצעים הסבירים למנוע את העבירה, היה על בית המשפט קמא לבדוק אם הוכח ביצוע העבירות שיוחסו לנאשמת. כפי שיפורט להלן, לאחר בחינת הראיות שהוצגו לבית המשפט קמא, הגעתי למסקנה שהדבר הוכח מעבר לספק סביר.

41. מאחר שהגעתי למסקנה שהוכח מעבר לספק סביר שהשריפה גרמה לזיהום אוויר וריח בלתי סבירים, אשר היו עשויים להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום, ושהנאשמת לא הרימה את הנטל המוטל עליה להוכיח שנקטה בכל האמצעים הסבירים למניעתה, הגעתי למסקנה שיש להרשיע את הנאשמת במיוחס לה בכתב האישום. להלן אפרט את נימוקיי.

הנאשמת לא הרימה את הנטל להוכיח שעשתה כל שניתן למנוע את העבירה

42. כאמור, בית משפט קמא קבע שהנאשמת עמדה בנטל המוטל עליה להוכיח כי שעשתה כל שניתן על מנת למנוע את העבירה ועל כן, יש לזכותה.

43. לאחר שבחנתי את הכרעת בית המשפט קמא ועיינתי בחומר אשר הוגש לבית המשפט קמא וטיעוני הצדדים בפניי, הגעתי למסקנה שטעה בית המשפט קמא במסקנתו שהנאשמת עמדה בנטל המוטל עליה להוכיח שעשתה כל שניתן על מנת למנוע את העבירה.

בית המשפט קמא ביסס את מסקנתו על: (1) המאשימה לא התמודדה עם האפשרות שמדובר במרכז מיחזור ועם ההשלכות של קביעה זו על האופן הראוי בו יש להחזיק את הצמיגים; (2) תיאור הנאשם את האמצעים שנקט למניעת וכיבוי שריפות; (3) אישור מכיבוי אש, על פיו שילמה הנאשמת סכום של כ- 28,000 ₪ עבור ביקורת שנערכה ב- 19/11/08. לסיכום קבע בית המשפט קמא כי: "**בנסיבות העניין, אין לי אלא לקבוע כי הנאשמים הפעילו במקום מרכז מחזור כאמור, מחמת הספק אני קובעת כי הם החזיקו את הצמיגים באופן סביר בהתייחס לעובדה שמדובר במרכז מחזור ומאחר ומדובר בהצתה לא ניתן לומר שרובצת אחריות לפתחם של הנאשמים כאמור לעיל**".

44. כאמור, אין די בכך שהנאשמת עוררה ספק שהחזיקה את הצמיגים באופן סביר, אלא עליה להוכיח זאת במאזן ההסתברויות. מעיון בנימוקי בית המשפט קמא והראיות שהוצגו בפניו, עולה שהנאשמת לא עמדה בנטל המוטל עליה.

45. **הדרך הראויה להחזיק את הצמיגים במרכז מיחזור:** בניגוד להנחת בית המשפט קמא, אינני סבור שעל המאשימה היה להוכיח את האמצעים שהנאשמת לא נקטה, אלא אני סבור שהיה על הנאשמת להוכיח, מה הם האמצעים שיש לנקוט וכי נקטה בהם. לאחר שבחנתי את הראיות שהוצגו לבית המשפט קמא, אינני סבור שהנאשמת הרימה את הנטל המוטל עליה להוכיח כי נקטה בכל האמצעים הסבירים להחזיק את הצמיגים, בצורה שתמנע את הצתתם, ואם הם הוצתו, לכיבוי השריפה.

על מנת שתעמוד לנאשמת ההגנה שנקטה בכל האמצעים הסבירים למניעת העבירה, היה עליה להוכיח שניים- **ראשית**, מה הם האמצעים שיש לנקוט על מנת למנוע שריפה, ואם פורצת (או נגרמת) שריפה, למנוע זיהום אויר וריח בלתי סבירים; **שנית**, היה עליה להוכיח שנקטה באמצעים הדרושים.

אם הייתה הנאשמת מקבלת רישיון להפעלת עסק של מיחזור צמיגים, לא היה עליה להוכיח מה הם האמצעים שיש לנקוט, ודי היה באמצעים אשר היו נקבעים ברישיון ובהמשך לכך, די אם הייתה מוכיחה שקיימה את תנאי הרישיון, כדי להרים את הנטל המוטל עליה להוכיח שנקטה בכל האמצעים הסבירים למנוע את מעשה העבירה. אולם, נוכח הקביעה שהנאשמת הפעילה מרכז למיחזור צמיגים, ללא היתר כדון, חלה עליה חובה מוגברת להוכיח את האמצעים הסבירים שהיה עליה לנקוט, וכי נקטה בכל האמצעים הסבירים.

הנאשמת לא הציגה ראיות כלשהן לאמצעים שהיה עליה לנקוט, אלא רק את עדותו של תותחני בדבר האמצעים שלטענתו ננקטו. אינני סבור שניתן להסתפק בעדותו של תותחני, ועל מנת שתעמוד בנטל המוטל עליה, היה על

הנאשמת להציג ראיות לאמצעים בהם יש לנקוט, כגון: חוות דעת מומחה שיפרט את האמצעים הסבירים שיש להפעיל במרכז למיחזור צמיגים; הצגת רשימת הדרישות לצורך קבלת רישיון עסק למפעל למיחזור צמיגים; אמצעים שננקטים במפעלים למיחזור צמיגים הפועלים עם רישיון על פי דין; וכו'.

משלא הוכחו האמצעים הסבירים בהם יש לנקוט, אינני סבור שבית המשפט קמא יכול היה להסיק שננקטו כל האמצעים הסבירים.

46. **ביקורת כיבוי אש על האמצעים בהם נקטה הנאשמת למניעת וכיבוי שריפות:** הנאשמת הציגה אישור של כיבוי אש כי היא שילמה לביצוע ביקורת, אך לא הוצגו ממצאי הביקורת. בית משפט קמא קבע שהיה על המאשימה לפעול לאיתור ממצאי הביקורת ולהציג אותם, ולכן קבע, מחמת הספק, כי ניתן אישור מאת כיבוי אש לאופן החזקת הצמיגים על ידי הנאשמת.

אני סבור שמסקנת בית המשפט קמא מוטעית מהנימוקים הבאים: **ראשית** - אין די ביצירת ספק, והיה על הנאשמת להוכיח שהחזיקה את הצמיגים בצורה נכונה תוך הטיית מאזן ההסתברויות; **שנית** - הנטל להציג את ממצאי הדוח מוטל על כתפי הנאשמת, אשר עליה להוכיח במאזן ההסתברויות שנקטה בכל האמצעים הסבירים. לא נראה סביר שהנאשמת תשלם סכום של כ- 28,000 ₪ ולא תקבל את ממצאי הביקורת בשום צורה, לכן היה מצופה מהנאשמת, אשר טרחה להציג את חשבונית כיבוי אש, להציג את הממצאים שקיבלה או להעיד את עורך הביקורת. הימנעות הנאשמת מהצגת ראיה שהייתה בהישג ידה, מקימה חזקה שאילו הייתה מוצגת הראיה, הייתה פועלת היא נגדה, דהיינו היה עולה שהיא לא קיימה את דרישות כיבוי אש לדרך החזקת הצמיגים; **שלישית** - תותחני העיד שלא ניתן לנאשמת דוח על הביקור [עמ' 27, שורה 7, לפרוטוקול הדיון מיום 3/5/15 בפני בית משפט קמא], על כן, בכל מקרה, לא נכון היה לקבוע שהיה על המאשימה לפעול לאיתור דוח שתותחני העיד שלא קיים.

נוכח האמור, מאחר שאין מחלוקת שנערכה ביקורת על ידי כיבוי אש, ומאחר שהנאשמת לא הציגה את ממצאי הביקורת, היה על בית המשפט קמא להסיק שממצאי הביקורת היו שליליים וכיבוי אש קבעו שהאמצעים שננקטו על ידי הנאשמת אינם מספקים.

47. **מניעת הצתה:** כאמור לעיל, אני מקבל את מסקנת בית המשפט קמא שהשריפה פרצה עקב מעשה הצתה על ידי גורם זר, אשר נכנס לאתר דרך פרצה בגדר. על מנת שמעשה ההצתה ישמש הגנה לנאשמת, היה עליה להוכיח, במאזן ההסתברויות, שהיא נקטה בכל האמצעים הסבירים למנוע את מעשה ההצתה. אני סבור שהנאשמת לא עמדה בנטל החל עליה.

תותחני העיד שמספר פעמים חדרו גורמים זרים לאתר, והנאשמת גירשה אותם, וכי: "גירשנו אותם, פעם-פעמיים-שלוש, חשבנו שזה ייגמר, הם יראו שזה לא ניתן ובכך ייגמר העניין. לא תיארנו לעצמנו שהם יעלו את זה באש, כי הם שכנים, זה יכול לחנוק אותם" [עמ' 20 לפרוטוקול הדיון מיום 3/5/15]. כאשר הוא נשאל על ידי בא כוחו מה האמצעים שנקטה הנאשמת למניעת חדירה לאתר, הוא העיד שהייתה קיימת גדר, נחפרה תעלה וכי הועסקה חברת שמירה 24 שעות ביום.

הנאשמת לא הציגה ראיות כלשהן להוכיח מה הם האמצעים שיש לנקוט על מנת למנוע חדירה לאתר וכי נקטה בהם, למעט עדותו הנ"ל של תותחני. כך, לדוגמה, הנאשמת לא הציגה ראיות כלשהן לכך שבדקה את שלמות הגדרות, כל זמן סביר, וכי תיקנה פרצות בגדרות (במיוחד נוכח עדותו של תותחני שמספר פעמים חדרו גורמים זרים לאתר); לא זומנו גורמים שיכולים היו להעיד בדבר האמצעים שנקטה הנאשמת, כגון גורם מחברת האבטחה שלטענת תותחני הועסקה בשמירה במקום, וכו'. הימנעות הנאשמת מלהציג ראיות לאמצעים בהם נקטה, מלמדת שהיא חששה להעמיד את

האמצעים לביקורת, וכי אם כך הייתה עושה, היה הדבר פועל לרעתה. בנוסף, הנאשמת לא הוכיחה אם ואיזה אמצעים נקטה למנוע הצתה של מערום הצמיגים (כגון כיסוי הצמיגים וכו').

על כן, לא הוכיחה הנאשמת שפעלה באופן סביר למנוע חדירת גורמים זרים לאתר והצתה.

48. נוכח האמור, אני סבור שהנאשמת לא הרימה את הנטל המוטל עליה להוכיח שהיא נקטה בכל האמצעים הסבירים למניעת שריפה ומניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים.

נוכח מסקנתי זו, יש לבדוק אם הוכח ביצוע העבירה, כלומר- האם הוכח שכתוצאה מהשריפה נגרמו זיהום אוויר וריח בלתי סבירים.

האם נגרמו זיהום אוויר וריח בלתי סבירים

49. המאשימה מייחסת לנאשמת גרימת זיהום אוויר וריח, בלתי סבירים, עבירות לפי סעיפים 3, 4 ו- 11 לחוק למניעת מפגעים, תשכ"א - 1961 (להלן: "**החוק**"). סעיפים 3 ו- 4 לחוק, כפי שהיו בתוקף במועד הרלוונטי, קובעים:

"3. לא יגרום אדם לריח חזק או בלתי סביר, מכל מקור שהוא, אם הוא מפריע, או עשוי להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים.

4. (א) לא יגרום אדם לזיהום חזק או בלתי סביר של האויר, מכל מקור שהוא, אם הוא מפריע או עשוי להפריע, לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים.

(ב) זיהום אויר, לענין סעיף זה- זיהום על ידי עשן, גזים, ..."

לכן, על המאשימה להוכיח כי: (1) הנאשמת גרמה במעשה או מחדל לזיהום אוויר וריח; (2) זיהום האוויר והריח היו חזקים או בלתי סבירים; (3) זיהום האוויר והריח הפריעו או עשוים היו להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים.

50. התקנות קובעות חזקות כי: "**עשן, גזים, אדים, אבק וכיוצא באלה הנפלים מבעירת פסולת באתר לסילוק פסולת הם זיהום אויר בלתי סביר הגורם ריח בלתי סביר**" [תקנה 2 לתקנות].

והחוק למניעת מפגעים קובע חזקה כי: "**בכל הליך משפטי לפי חוק זה - (1) מפגע שנקבע כחזק או כבלתי סביר בתקנות לפי סעיף 5, חזקה שהוא עשוי לגרום הפרעה לאדם המצוי בקרבת מקום, כל עוד לא הוכח היפוכו**" [סעיף 10].

(להלן יכוננו החזקות שבתקנות ובחוק למניעת מפגעים: "**החזקות הנ"ל**").

המאשימה הסתמכה על החזקות הנ"ל, ואילו בית משפט קמא קבע שהתקנות אינן חלות, נוכח קביעתו שמדובר ב-"מפעל מיחזור", ולכן לא ניתן להסתמך על החזקות הנ"ל.

כפי שיפורט להלן, אני סבור שיש להחיל את החזקות הנ"ל על השריפה.

51. בית המשפט קמא קבע שמרכז המיחזור היה בתוך שטח האתר, אך בשל מרחק פיסי של בין 100 ל- 150 עמוד 11

מטר בינו לבין אזור הטמנת הפסולת, סבר שהתקנות אינן חלות על מרכז המיחזור.

בניגוד לבית המשפט קמא, אני סבור שהתקנות חלות על האתר כולו, כולל האזור אשר שימש כמרכז מיחזור, ולכן יש להחיל את החזקות הנ"ל על השריפה.

כאמור, אין מחלוקת שהנאשמת הפעילה את מרכז המיחזור בתוך האתר, וכך נקבע על ידי בית המשפט קמא. בין השאר, האתר היה תחום בגדרות, ולא נטען ולא הוכח שהייתה גדר בין מרכז המיחזור ליתר חלקי האתר. עצם העובדה שהצמיגים הוחזקו במרחק מתא ההטמנה הפעיל, אינה משנה את העובדה שהם הוחזקו בתוך האתר, אשר שימש כאתר לסילוק פסולת.

מאחר שהצמיגים שבערו מהווים פסולת, והוחזקו באתר לסילוק פסולת, חלות החזקות הנ"ל (כך, לדוגמה, לא יכולה להיות מחלוקת שהחזקות הנ"ל היו חלות אם הנאשמת הייתה מחזיקה פסולת אחרת, שאינה מיועדת למיחזור, באזור בו פרצה השריפה).

52. על כן, חלות החזקות הנ"ל, ומשלא הוצגו ראיות לסתור את החזקות הנ"ל, הוכחה המאשימה, מעבר לספק סביר, את ביצוע העבירות.

53. מעבר לדרוש, אני סבור שגם אם היה מדובר במתקן מיחזור עצמאי, שלא בתוך האתר, היה מקום לקבוע שהחזקות הנ"ל חלות, וכי יש מקום להעניק למילים - "אתר לסילוק פסולת" שבתקנות, פרשנות מרחיבה החלה גם על אתר למיחזור פסולת, וזאת נוכח תכלית התקנות. אינני סבור שסביר לקבוע שיש הבדל מבחינת עצמת זיהום האוויר והריח, בין בעירת פסולת באתר מיחזור, לבין בעירת פסולת באתר לסילוק פסולת.

ראו בעניין זה:

"... אך שונה מצב הדברים בכל הנוגע לתקנות למניעת מפגעים, אשר תכליתן הינה "תכלית-על כללית" שביסודה מניעת מפגעים ולצורך השגתה, אין חשיבות מיוחדת להבחנה בין סוגי האתרים השונים.

לכן, הגם שאתר פסולת אחד אינו יכול לשמש בעת ובעונה אחת גם "תחנת מעבר" וגם "אתר לסילוק פסולת", על פי חוק רישוי עסקים ותקנות רישוי עסקים - יכול אותו האתר גם להוות "תחנת מעבר" לצורכי החלת תקנות רישוי עסקים וגם להוות "אתר לסילוק פסולת" לצורך החלת התקנות למניעת מפגעים.

... ככל שבית משפט מוצא כי קיים יותר מפירוש לשוני סביר אחד, יש לעבור לנדבך השני, הוא תכלית החוק, ויש לבחור מבין המשמעויות הלשוניות האפשריות של החוק את זו שמגשימה בצורה הטובה ביותר את תכליתה של הנורמה."

[ע"פ (חי') 11513-09-15 שמחה יוסיפוב נ' מדינת ישראל, 23.02.2016].

אולם, בענייננו, אין צורך להכריע בסוגיה זו, כיוון שמדובר בבעירת פסולת באתר לסילוק פסולת, גם אם מדובר במרכז מיחזור בתוך האתר, ולכן חלות התקנות והחזקות הנ"ל.

54. יותר מכך, גם אם התקנות לא היו חלות, אני סבור שהמאשימה הציגה ראיות רבות, כולל חוות דעת, תמונות וסרט וידאו, עדויות של עדים שהיו נוכחים במקום במועד הרלוונטי ומסמכים שהוכנו על ידם, אשר די בהן כדי להרים את הנטל להוכיח מעבר לספק סביר, למצער, עבירה של גרימת זיהום אוויר בלתי סביר.

מהראיות שהוצגו, אין ספק שנגרם זיהום אוויר, אשר יצא מגבולות האתר של הנאשמת ועל כן אין ספק שהנאשמת גרמה לזיהום אוויר, אשר הפריע או עשוי היה להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים. על כן, נותר לבדוק אם המאשימה הוכיחה שזיהום האוויר שנגרם היה חזק או בלתי סביר.

55. להלן אסביר מדוע אני סבור שהמאשימה הוכיחה שזיהום האוויר שנגרם היה חזק או בלתי סביר.

תקנה 2 לתקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר מחצרים), תשכ"ב - 1962 (אשר חלות אם התקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), אינן חלות), קובעת ש: **"פליטת עשן שחור לרשות הרבים או לרשותם של אחרים היא זיהום אוויר בלתי סביר"**. תקנה 1 לתקנות הנ"ל מגדירה: **"עשן שחור" - עשן בגוון מספר 2 בלוח למדידת עשן "רינגלמן" או "מיקרו-רינגלמן" או עשן כהה הימנו"**.

בענייננו, לא נערכה מדידה על פי לוח רינגלמן. אמנם, היה רצוי שהמאשימה תציג מדידה שנערכה בזמן אמת, אולם אני סבור שדי בראיות שהוצגו בפני בית המשפט קמא על מנת לקבוע את אשמת הנאשמת [ראו בעניין דומה: ע"פ (חיפה) 2308/07 מדינת ישראל/המשרד לאיכות הסביבה נ' כרמל אולפיינים בע"מ, 16/10/07], כדלקמן:

55.1. המאשימה הציגה סרט וידאו, אשר צולם על ידי העד אריק בר שדה, ת/11, בו רואים שבמשך זמן רב בערו צמיגים ועלה מהמקום עשן כהה וסמך. כך גם בתמונות אשר צולמו על ידי העד וסומנו ת/17.

55.2. דוח אירוע של שרותי כבאות והצלה (נ/9), נרשם: **"לפי הודעה שקיבלנו על עשן סמך ... בגלל עוצמת הלהבות וגודל השריפה כ 2-3 דונם של צמיגים ..."**.

55.3. עד ההגנה, רס"ב עופר אליאס נשאל אם בדרך מרהט לאתר הוא ראה עשן והשיב: **"בוודאי, גם העשן היה לגובה עצום"**, וכאשר נשאל לצבע העשן העיד שהוא היה בצבע שחור [עמ' 39 שורה 4 לפרוטוקול הדיון מיום 28/5/15].

העד נחקר בחקירה נגדית, העיד שנכח במקום השריפה [עמ' 7 ש' 16, לפרוטוקול הדיון מיום 31/3/15], אך לא נשאל על ידי ב"כ הנאשמת בקשר לתיאור השריפה.

55.4. בהודעתו של תותחני ביום 6/6/10 (ת/21), הוא טען שהשריפה כובתה תוך 7 שעות. כאשר נשאל: **"... ביום 02.07.09, בשש התמונות שהצגתי לך רואים עשן כהה מאוד, סמך, שעולה מעלה ורוחבית וגורם לזיהום אוויר חזק, בלתי סביר וחרף, לזיהום אוויר גדול מאוד. האם ניתן היה להימנע/למנוע את השריפה, באם היית מאחסן את הצמיגים כראוי, כדין או בפעולה/ות אחרות שלך?"** הוא השיב: **"לא. כל מה שלא הייתי עושה לא היה מונע את זה"**. כלומר, תותחני אינו מכחיש שמדובר בעשן כהה מאוד וסמך.

בהמשך, בהודעתו מיום 8/7/10, העיד תותחני: **"שריפה של צמיגים, סדר גודל של 500 טון צמיגין. השריפה פרצה ב- 16:15 אני הגעתי ב- 16:20. כיבוי מלא ומוחלט ב- 23:30. אני הייתי עסוק בכיבוי השריפה ולא ברשמים. שריפה כזו לוקח לכבות 4 ימים. אני כיביתי במשך 7 שעות את כל השריפה"**.

בחקירתו הנגדית הוצגה לתותחני תמונה בה הוא נראה, והוא נשאל: **"רואים אותך בכמה תמונות עומד ומסתכל, שאלו אותך בחקירה האם זה נכון שהיה עשן שחור אתה אומר שהיית עסוק בשריפה ולא שמת לב, רואים אותך בתמונה עומד ומסתכל עם השוטר צופים בענן השחור, אתה לא רואה שיש ענן שחור"**. העד נמנע מלהשיב לשאלה ולא ניצל את ההזדמנות להכחיש שהיה עשן שחור.

55.5. אין מחלוקת בין הצדדים כי במועד השריפה בערו צמיגים במשך מספר שעות. ניסיון החיים מלמד ששריפה של צמיגים, במיוחד כמות כפי שתוארה על ידי תותחני, במשך 7 שעות, גורמת לעשן שחור וסמך, אשר אין ספק שעונה על הגדרת המחוקק ל- "זיהום אוויר בלתי סביר".

55.6. הוגש בהסכמה דוח אשר הוכן על ידי דן איש שלום, עת/12, אשר סומן ת/9, בו הוא מתאר שביצע ניטור בשכונות הקרובות לאירוע בבאר-שבע.

55.7. בדו"ח שהכין עד התביעה, שרון פלוטניצקי, ביום 2/7/09 (ת/6), הוא תיאר- "... נמצא כי ערמת צמיגים גדולה, הוצתה ובערה תוך שהיא גורמת לעשן שחור וסמך שהשתרע מהאתר ועד לצומת טללים בשטחי המועצה האזורית רמת הנגב ... במהלך האירוע נמדדו ריכוזי CO באזור באר-שבע ע"י מר איש שלום במהלך נמצאו ריכוזים של 7 ppm באזור שכונת נחל עשן ... (ההתייחסות היא לת/9, ע.כ.) ...".

55.8. הוגשה חוות דעת מומחה על ידי ורדה שטיין, מטעם המאשימה, המתארת את החומרים שעלולים להיפלט בשריפת צמיגים. מסקנותיה היו כי כיוון שלא בוצעו דגימות אוויר בזמן השריפה, קשה לקבוע את כמויות המזהמים שנפלטו, אך לפי התמונות שהוצגו לה, מדובר בזיהום אוויר חזק ובלתי סביר.

56. נוכח האמור אני קבוע שהמאשימה הוכיח מעבר לספק סביר שהשריפה גרמה לזיהום אוויר וריח בלתי סבירים.

תוצאה

57. מאחר שהמאשימה הוכיחה מעבר לספק סביר שעקב השריפה בוצעו העבירות שיוחסו לנאשמת בכתב האישום והנאשמת לא הצליחה להרים את הנטל המוטל עליה להוכיח שנקטה בכל האמצעים הסבירים למניעתה, הערעור על זיכוייה של הנאשמת מתקבל, ואני מרשיעה את הנאשמת בגרימת זיהום אוויר בלתי סביר- עבירה לפי סעיף 11(א)(1) יחד עם סעיף 4 לחוק למניעת מפגעים, יחד עם תקנה 2 לתקנות; גרימת ריח בלתי סביר- עבירה לפי סעיף 11(א)(1) יחד עם סעיף 3 לחוק למניעת מפגעים, יחד עם תקנה 2 לתקנות; ואי נקיטת אמצעים למניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת- עבירות על סעיף 11(א)(3) לחוק למניעת מפגעים, ותקנה 12 לתקנות, יחד עם תקנות 2, 3, 4 ו-6(א) לתקנות.

58. התיק יוחזר לבית משפט השלום בבאר-שבע, אשר יגזור את דינה של הנאשמת.

המזכירות תשלח עותק לצדדים.

ניתן היום, ח' סיוון תשע"ז, 02 יוני 2017, בהעדר הצדדים.

עמית כהן, שופט